

Marko Vladić

NBA *All-Star* u Karlovcu 1964. – kontekst i sjećanje

Sažetak: Američki košarkaši krenuli su 1964. na *All-star* turneju po Poljskoj, Jugoslaviji, Rumunjskoj i Egiptu. Među gradovima domaćinima našao se i Karlovac kao jedini domaćin utakmice u Jugoslaviji koji nije bio najveći republički grad. Diplomatski odnosi SAD-a i navedenih država pokazivali su da nema političkih prepreka za održavanje turneje. Utakmica u Karlovcu igrana je početkom lipnja 1964., a karlovački novinar Danko Plevnik prisjeća se tog događaja kojemu je svjedočio kao dječak. S druge strane, cijele turneje prisjetio se i američki košarkaš Oscar Robertson. Njihova sjećanja pokazatelj su kako se ne možemo u potpunosti pouzdati u podatke iz nečijeg sjećanja, ali i kako bez sjećanja dobivamo samo suhoparnu sliku iz literature i novina. Sjećanje nerijetko predstavlja naknadni konstrukt onog što se dogodilo dok pravu sliku s vremenom djelomično gubimo.

Ključne riječi: sjećanje, košarka, NBA, Karlovac

UVOD

Početakom 1960-ih javlja se ideja o organizaciji turneje NBA košarkaša po europskom istoku i Egiptu. Ona je realizirana 1964. godine te kreće turneja po Poljskoj, Jugoslaviji, Rumunjskoj i Egiptu gdje je odigrana ukupno 21 utakmica protiv domaćih ekipa. Jedan od gradova domaćina u Jugoslaviji bio je i Karlovac. Amerikanci su željeli da domaćini utakmice budu i Sovjeti, ali taj je prijedlog odbijen.

Prvi cilj rada je istražiti kontekst dolaska NBA igrača u te države, a prije svega u Jugoslaviju i Karlovac. Drugi je cilj istražiti sjećanje navijača i sudionika utakmice u Karlovcu iz jugoslaven-ske/hrvatske i američke perspektive, a što će poslužiti i za analizu mogućnosti i problema u

korištenju sjećanja i usmene predaje u historiografiji.

Za opisivanje konteksta koristit će se stručna historiografska literatura, prije svega opći pregledi povijesti tog razdoblja. S druge strane, za utakmicu u Karlovcu koristit će se različiti izvori i literatura – novinski članci iz tog razdoblja, knjige o povijesti karlovačkog sporta, knjiga sjećanja na sam događaj, razgovor sa svjedokom utakmice u Karlovcu te internetski članak u kojem se jedan od američkih igrača prisjeća cijele turneje.

VANJSKOPOLITIČKI ODNOSI DOMAĆINA UTAKMICA

Nakon Drugog svjetskog rata dolazi do sukoba između dviju svjetskih sila – SAD-a i SSSR-a. Zbog stalnog neprijateljstva, straha protagonista, naoružavanja i tehnološkog nadmetanja, ali bez izravnih ratnih sukoba taj sukob dobiva naziv Hladni rat. Glavni razlog sukoba bila je borba za prevlast utjecaja, a najviše se očitovao u sukobu između dviju ideologija. SAD je bio predstavnik zapadne demokracije i kapitalizma dok je SSSR predstavljao najsnažniju zemlju komunističko-socijalističkog bloka. U tom kontekstu, Titova Jugoslavija bila je privržena SSSR-u. Prvih nekoliko godina nakon rata, Jugoslavija je vrlo vjerno slijedila ideju širenja komunizma. Nerijetko je to išlo do te mjere da je dolazilo do sukoba sa SSSR-om. Vrhunac se događa 1948. kad Staljin odlučuje staviti Jugoslaviju pod svoju kontrolu dok Tito nastavlja s politikom suverenosti unutar svoje države. Sve to završava udaljavanjem Jugoslavije od komunističkog bloka i opreznim približavanjem SAD-u. S jedne strane, Jugoslavija je u ideološkom smislu ostala bliža SSSR-u. S druge strane, do kraja svog postojanja ostala je u dobrim odnosima sa SAD-om kojemu je poslužila kao primjer drugim komunističkim zemljama.¹

Razdoblje prije 1964. označavalo je vrhunac hladnoratovske krize, ali i njezino postupno smirivanje. Nakon tzv. Kubanske krize počinju prvi konkretniji razgovori o popuštanju napetosti i postupnom reguliranju naoružanja. Uz to, SAD je pristao davati žito SSSR-u zbog katastrofalnih gubitaka te godine čime je napravljen prvi korak potencijalne snažnije buduće suradnje. Ipak, to nije značilo dugoročnu međusobnu suradnju te potpuno smirivanje napetosti.² Položaj i politika drugih zemalja Istočnog bloka ovisio je o stanju u SSSR-u. Nakon Staljinove smrti oslabili su centralizirani odnosi moći u Istočnom bloku. U Poljskoj se zbog toga javljaju dvije frakcije s različitim pogledima na buduće uređenje Poljske. Prva frakcija bila je povezana s intelektualnim krugovima te se zalagala za obračunavanje sa staljinističkom prošlošću i uvođenje unutarpartijske demokracije. Druga frakcija se ograđivala od staljinističkih zločina, ali nije željela velike promjene u sustavu. S vremenom, obje su se frakcije htjele povezati s Gomulkom, poslijeratnim autokratskim vladarom, ali i žrtvom staljinističkih progona, što je na kraju uspjelo prvoj frakciji. To se nije svidjelo Hruščovu i sovjetskom vodstvu, ali nakon njihovog sastanka u Varšavi s Gomulkom potencijalni sukob je izbjegnuto. Gomulka je uvjerio

1 Peter Calvocoressi, *Svjetska politika nakon 1945.* (Zagreb: Globus, 2003), 19.; 296-299.

2 Ivo Goldstein, *Povijest 18* (Zagreb:EPH, 2008), 596.

sovjetsko vodstvo da će u Poljskoj održati komunistički sustav te poštovati interese SSSR-a.³ U idućem periodu, što uključuje 1964. godinu, Poljska je čvrsto stajala uz politiku SSSR-a prema SAD-u uz mogućnost nekih, politički manje važnih, odstupanja. Poljska diplomacija 1960-ih bila je relativno aktivna, ali kontakti su na najvišoj razini bili relativno skromni. Iznimke su bili susreti s utjecajnim europskim političarima poput De Gaullea i Willya Brandta, ali kontakti sa SAD-om bili su vrlo slabi.⁴

S druge strane, u razdoblju 1950-ih godina nije bilo većih problema u odnosu SSSR-a i Rumunjske. U Rumunjskoj se događala svojevrsna „rumunjizacija“ komunizma, odnosno povezivanje s nacionalnim identitetom. Početkom 1960-ih ideološki zahvati vođeni su sve nezavisnije od SSSR-a. Dva su ključna razloga za to. S jedne strane, jačanje moći Kine unutar komunističkog bloka i postupno povezivanje Rumunjske s kineskim komunističkim vodstvom. S druge strane, koristili su gospodarsku igru između Istoka i Zapada.⁵ Komunizam je u Rumunjskoj i dalje bio službena ideologija, ali situaciju u međunarodnoj politici koristili su za samostalnije djelovanje. Dolazak američkih sportaša nije snažnije utjecao na odnose sa SSSR-om. Jugoslavija je već duže vrijeme u vanjskopolitičkom smislu bila neovisna o SSSR-u. Iako je došlo do poboljšanja odnosa nakon Staljinove smrti, oni nikada nisu vraćeni na stanje nakon Drugog svjetskog rata. Jasan vanjskopolitički smjer jugoslavenska politika dobiva sredinom 1950-ih. S jedne strane, održavala je dobre odnose, uz pojedine iznimke, s Istokom i Zapadom. S druge strane, okreće se zemljama Trećeg svijeta kroz Pokret nesvrstanih. Odnosi sa SAD-om bili su relativno dobri. Iako je došlo do zaoštavanja odnosa u vrijeme Kubanske krize, odnosi se brzo vraćaju u normalu pa Tito posjećuje Kennedyja u listopadu 1963. godine, samo mjesec dana prije ubojstva američkog predsjednika u atentatu. Reakcije u jugoslavenskom tisku bile su brojne s dominantnim pozitivnim tonom u opisu ubijenog predsjednika što je dovelo i do prijedloga da se po njemu nazove ulica i trg, a prijedlog uskoro dobiva i službenu formu.⁶ Sve je to pokazatelj interesno bliskih odnosa dviju zemalja unatoč različitim ideološkim podlogama.

Egiptom je u tom razdoblju dominirala jedna politička osoba – Naser. Najsnažnija politička ličnost arapskog svijeta u tom razdoblju, bio je predvodnik Pokreta nesvrstanih zajedno s Titom i Nehruom.⁷ U vanjskopolitičkom smislu odnos sa Zapadom i Istokom imao je brojne uspone i padove u razdoblju njegove vladavine, ali u najznačajnijem događaju za Naserov Egipat – Sueskoj krizi 1956. – u konačnici su dobili podršku SAD-a i SSSR-a, unatoč savezničkom odnosu Amerikanaca s Francuskom i Engleskom.⁸ Iako je ideja njegove vanjskopolitičke politike bila borba protiv kolonijalizma, slično kao i Titova Jugoslavija koristili su svoju poziciju za mirne

3 Jerzy Holzer, *Komunizam u Europi - povijest pokreta i sustava vlasti* (Zagreb: Srednja Europa, 2002), 94-96.

4 Andrzej Paczkowski *Pola stoljeća Poljske povijesti 1939-1989*. (Zagreb: Profil: Srednja Europa, 2001), 278.

5 Jerzy Holzer, *Komunizam u Europi - povijest pokreta i sustava vlasti* (Zagreb: Srednja Europa, 2002), 111.

6 Ivo Goldstein, *Hrvatska 1918-2008*. (Zagreb: Novi liber, 2008), 503-505.

7 Ivo Goldstein, *Povijest 18* (Zagreb: EPH, 2008), 300 i 301.

8 Borna Zgurić, Mirjana Kasapović, *Bliski istok* (Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2016), 62.

odnose s obje strane dok god se ne krše njihovi interesi i njihove temeljne ideje antikolonijalizma.

Vanjskopolitički odnosi navedenih država sa SAD-om prije turneje američkih košarkaša mogli bi se opisati kao korektni. Najintenzivnije diplomatske kontakte koji su u razdoblju prije turneje bili relativno prijateljski imala je Jugoslavija, dok ostale države nisu imale toliko intenzivnu diplomatsku suradnju, ali ni narušene političke odnose.

KOŠARKA U JUGOSLAVIJI I KARLOVCU

Košarka na prostoru Jugoslavije počinje se igrati nakon Prvog svjetskog rata. Već od 1930-ih organizirana su europska prvenstva u košarci te je bila dio programa Olimpijskih igara, a od 1950. organiziraju se svjetska prvenstva.⁹ Jugoslavija je od samih početaka sudjelovala na velikim natjecanjima, ali značajnije rezultate i prve medalje počinju osvajati 1960-ih.¹⁰

U Karlovcu se košarka počinje igrati još prije Drugog svjetskog rata kroz sportsku organizaciju „Sokol“. Nakon rata s djelovanjem počinje FD „Udarnik“ koji 1946. igra prva javnu košarkašku utakmicu protiv gostiju iz Zagreba, a dvije godine poslije u Karlovcu se igra i prva međunarodna utakmica protiv čehoslovačkog prvaka „Sparte“ iz Praga. Iste godine Karlovac je domaćin polufinala prvenstva Hrvatske za muškarce i žene.¹¹ Pokazatelj je to kako je karlovačka košarka od samih početaka uživala određeni ugled u hrvatskoj, pa i jugoslavenskoj košarkaškoj organizaciji. Godine 1949. osnovan je SD „Željezničar“ te on postaje najvažniji karlovački košarkaški klub. U idućih 10-ak godina, Karlovac se – kod muškaraca i žena – etablirao kao jedno od košarkaških središta Jugoslavije. Iako nikada nisu bili najuspješnija momčad odnosno ekipa na razini Jugoslavije, bilo je godina kada su bili najbolje plasirani hrvatski klub u prvenstvu Jugoslavije.¹²

All-star turneja američkih košarkaša igrana je u četiri grada u Jugoslaviji – Beogradu, Ljubljani, Zagrebu i Karlovcu. Prva tri grada bila su logičniji odabir. Prije svega imali su dugu košarkašku tradiciju. Osim toga, izdvajali su se veličinom što se prije svih odnosilo na Beograd, ali što je bilo najvažnije, bili su to glavni i najveći republički gradovi u svojim saveznim republikama. Od svega što je povezivalo ta tri grada, Karlovac je imao samo košarkašku tradiciju - dugu preko 30 godina. Karlovački novinar Danko Plevnik govorio je o svom sjećanju na taj događaj i razlozima zašto je utakmica igrana i u Karlovcu. Prema njegovom mišljenju Karlovac je u tom trenutku bio najsnažnije košarkaško središte u Hrvatskoj. S obzirom na to da je ovo bio prvi susret košarkaške reprezentacije Hrvatske, a čak petorica igrača igrala su u kar-

9 Miljenko Hajdarović, „Košarka – povijesni razvoj.“ <http://povijest.net/kosarka/> (pristup 3.1.2018.)

10 „ALL TIME MEDALISTS“ <http://www.fiba.basketball/eurobasket/2017/alltimemedalists> (pristup 13.2.2018.); „World Cup History“ <http://www.fiba.basketball/basketballworldcup/2019/world-cup-history> (pristup 13.2.2018.)

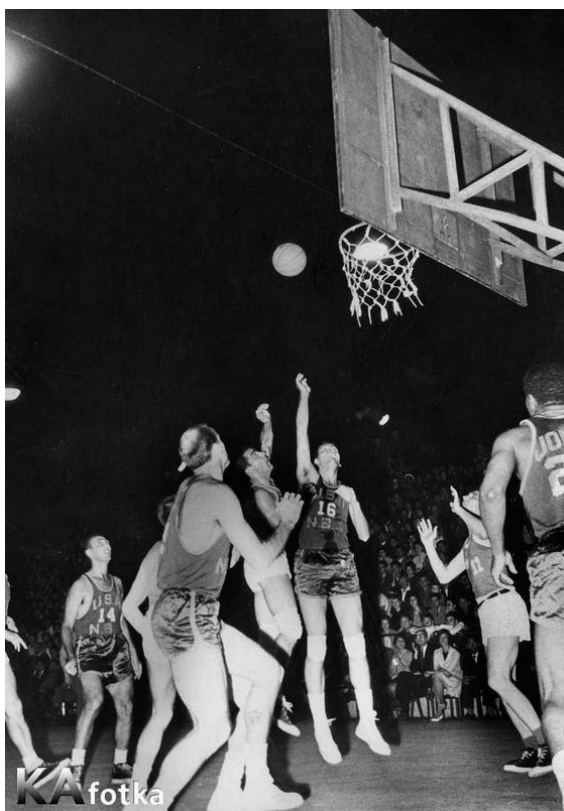
11 Zdravko Švegar, *Karlovac grad sporta 1800-1985*. (Zagreb: Savez za fizičku kulturu Karlovac, 1987), 215 i 216.

12 Ibid, 218, 221-228.

lovačkom „Željezničaru“, smatra da je taj grad bio logičan izbor kao jedan od domaćina utakmica s NBA-košarkašima. Ističe da je posebnost Karlovca bilo u tome što se igralo na vanjskom terenu (betonu) s drvenim tablama, za razliku od utakmica u drugim gradovima gdje se igralo u dvorani (parket) sa staklenim tablama. To je, kaže Plevnik, izazvalo pozitivne komentare od strane američkih košarkaša.¹³ Uz to, Plevnik u svojoj knjizi sjećanja na taj događaj navodi još važniji razlog održavanja utakmica i u Karlovcu. Tadašnji predsjednik Košarkaškog saveza Hrvatske bio je Karlovčanin Željko Cindrić, koji je istovremeno bio i potpredsjednik Košarkaškog saveza Jugoslavije. Uz to, nekoliko njegovih suradnika i sugrađanina bili su članovi tih Saveza te je njihovim utjecajem i podrškom utakmica organizirana u Karlovcu.¹⁴

ALL-STAR UTAKMICA U KARLOVCU

„Karlovački tjednik“ bio je jedini relevantni list koji je izvještavao o lokalnim događajima, politici i sportu u Karlovcu u vrijeme dolaska američkih košarkaša. Nekoliko dana prije utakmice donose kratku najavu, u izdanju od 28. svibnja 1964., pod naslovom „Profi u Karlovcu“. U njemu navode: „američka profesionalna košarkaška reprezentacija nastupit će u utorak u Šancu protiv košarkaške reprezentacije Hrvatske sastavljene od igrača Željezničara, Lokomotive,

Utakmica između *All-star* NBA momčadi i reprezentacije Hrvatske

Izvor: *kafotka.net*, preuzeto s dopuštenjem

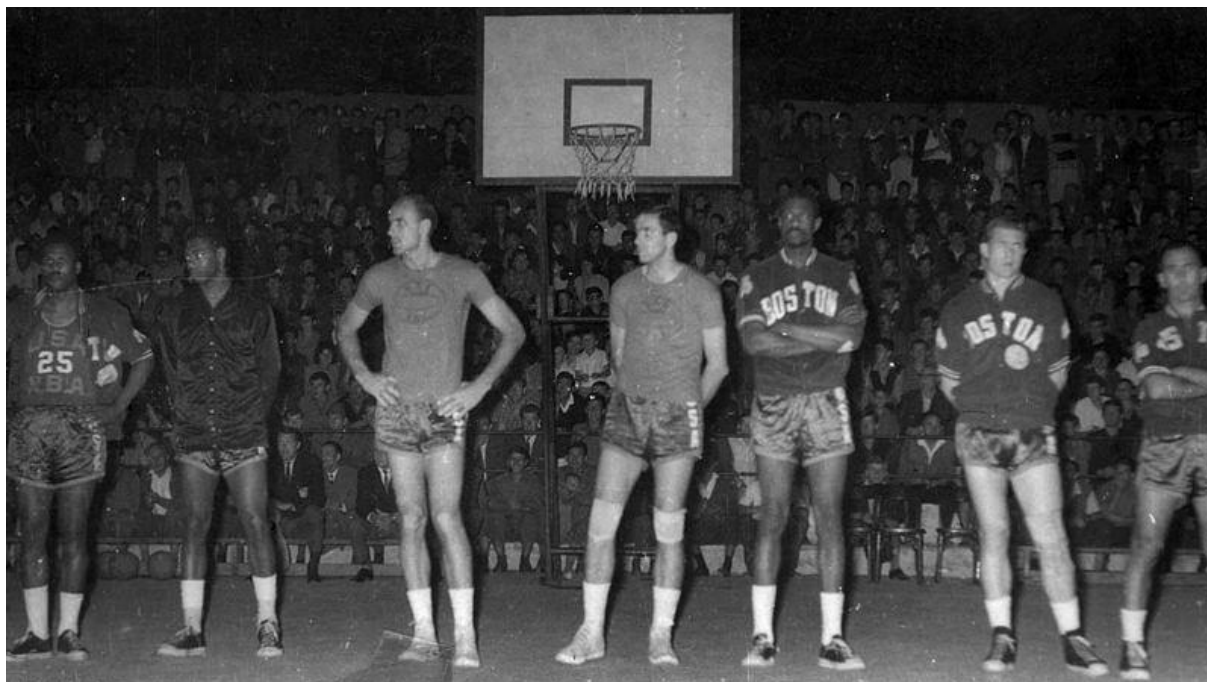
Zadra i *Splita*. Ovo će biti u Karlovcu nakon teniskog susreta Čile – Jugoslavija najatraktivniji

¹³ Razgovor s Dankom Plevnikom, 7.1.2018R.

¹⁴ Jovan Kosijer, Danko Plevnik *Jedina all star streetball utakmica u povijesti NBA* (Karlovac: Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, 2005), 16 i 17.

sportski događaj u našem gradu. U reprezentaciji američke profesionalne lige nastupit će nekoliko najboljih košarkaša na svijetu. Među njima je i Bil Rasel tri puta proglašen za najboljeg igrača SAD-a, Oscar Robertson najbolji igrač ove godine, čuveni Džeri Lukas, Bob Kuzi, Bob Petit i drugi najveći i najatraktivniji košarkaši na svijetu. Američkim „profi“ suprotstavit će se i karlovački košarkaši: Kolaković, Križan, Kasun i Kiseljak.“¹⁵

NBA All-star momčad u Karlovcu

Izvor: *kafotka.net*, preuzeto s dopuštenjem

Tjedan dana kasnije u novom izdanju dolazi izvješće s utakmice pod naslovom „To je bio spektakl! *Old stars* – Reprezentacija Hrvatske 110:65“. U uvodnom dijelu kratko iznosi podatke da je bilo oko 4000 gledatelja koji su svjedočili susretu s najboljim košarkašima svijeta. Kasnije se konkretnije opisuje sam događaj – „usprkos tome, ne možemo se oteti dojmu kako je rezultat za naše košarkaše mogao biti daleko povoljniji. Međutim, svi osim izvanrednog Đerđe ušli su u borbu s profesorima i s previše respekta i straha. Sedmorica Amerikanaca ostavila je dojam nepobjedivih divova s kojima bi teško na kraj izašla i reprezentacija ostalog svijeta. Tko je među njima bio najbolji u Karlovcu? To je teško reći. Svaki je bio u nečem bolji od drugoga, ali u cjelini to su košarkaši gotovo bez greške. Hejson je ovog puta bio najefikasniji, Rasel je predstavljao pravi bedem pred svojim košem. Lukas izvanredan u napadu i u obrani, Robertson i Kuzi odlični tehničari. Petit nezadrživ u napadu. Od jugoslavenskih košarkaša Đerđa je bio pravi virtuoz i u tome ravan Americancima. Ostali su bili manje zapaženi. Ipak, treba posebno istaći sigurnu

¹⁵ n.n. „Profi u Karlovcu.“ *Karlovački tjednik*, 28. svibnja 1964.

igru Križana u drugom dijelu utakmice. Za reprezentaciju Hrvatske od Karlovčana nastupili su još Kolaković, Kasun, Kiseljak i Ledić.¹⁶

SJEĆANJE NA UTAKMICU – DANKO PLEVNIK I OSCAR ROBERTSON

Plevnik je u knjizi komentirao događaj i njegov utjecaj na karlovačku javnost. Istaknuo je kako je interes javnosti bio velik te da se jako dobro znalo da dolaze najbolji svjetski košarkaši. S druge strane, kasnije izvještaje o 4000 posjetitelja smatra preuveličanima, navodeći kako je prodano 1700 karata te uz dodatne tribine nije moglo biti puno više od 2200 posjetitelja.¹⁷ Sve je to doprinijelo osjećaju važnosti te utakmice za društveni status Karlovčana u idućim desetljećima što potvrđuje navodeći kako su „svi bili na toj utakmici, s kim god da je razgovarao iako se prema fotografijama dobro vidi tko je zaista tamo bio“.¹⁸ Košarkaško igralište Šanac je postao svojevrsni kulturni prostor za Karlovčane, a veliku zaslugu za to ima i ovaj sportski događaj.

Uz to, Plevnik navodi i razne anegdote kojih se sjeća kao 13-godišnjak koji je tu utakmicu pratio uživo. Napominje kako je dolazak velikog broja tamnopusitih košarkaša bila svojevrsna novost za karlovačku javnost koja dotada nije često susretala ljude drugih rasa. Ipak, ta svojevrsna novost nije izazvala negativne reakcije (što se danas nerijetko događa) te je od samog zagrijavanja vladala atmosfera zadivljenosti njihovim košarkaškim vještinama. Tijek utakmice bio je očekivan i publika je pozitivno reagirala na lijepe poteze domaćih i gostujućih igrača. Prije zajedničkog odlaska na večeru košarkaša, imao je bliske susrete s dva najpoznatija igrača gostujuće momčadi. Tako Plevnik navodi kako ga je Bill Russell „poslao po pivu“ dok je od Oscara Robertsona dobio fotografiju.¹⁹

Upravo se Oscar Robertson 52 godine kasnije prisjetio njihove turneje – govoreći o „*dream teamu*“ kojeg se nitko ne sjeća. Oscar Robertson navodi kako su 19 utakmica igrali u zemljama iza „željezne zavjese“ – Poljskoj, Rumunjskoj i Jugoslaviji te 2 utakmice u Egiptu. Prisjeća se kako su prije odlaska išli u Bijelu kuću gdje su dobili poruke da predstave svoju zemlju u najboljem svijetu. Nakon toga krenuli su na turneju počevši od Poljske i igrajući u brojnim gradovima. Robertson se prisjeća samo nekoliko njih – Varšava, Bukurešt, Beograd i Zagreb, navodeći kako se ne sjeća imena drugih gradova. Upravo se Zagreb posebno urezao u njegovo sjećanje pa opisuje kako su u Zagrebu igrali na nogometnom stadionu pred 16 000 ljudi protiv reprezentacije Hrvatske te da su ostvarili dvije uvjerljive pobjede.²⁰ Istina, događaj je

16 n.n. „To je bio spektakl! Old stars – Reprezentacija Hrvatske 110:65.“ *Karlovački tjednik*, 4. lipanj 1964.

17 Jovan Kosijer, Danko Plevnik, *Jedina all star streetball utakmica u povijesti NBA* (Karlovac: Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, 2005), 16.

18 Razgovor s Dankom Plevnikom, 7.1.2018.

19 Ibid.

20 Robertson, Oscar, 2016. „The dream team you `ve never heard.“ <https://theundefeated.com/features/the-dream-team-youve-never-heard-of/> (pristup 8.1.2018.)

opisivan u knjizi o povijesti karlovačke košarke sportskog novinara Zdravka Švegara koji navodi da je utakmica u Zagrebu igrana pred 8000 gledatelja na teniskom terenu na Šalati.²¹

U njegovom sjećanju važno je istaknuti nekoliko njegovih teza zanimljivih iz hrvatske i karlovačke perspektive. Prije svega, Robertson nije radio razliku između Jugoslavije i ostalih komunističkih zemalja Europe svrstavajući ih sve u istu kategoriju zemalja iza željezne zavjese. Drugo, namjena njegovog teksta nije bila prisjećanje na samu turneju nego na prvi američki „*dream team*“, nepoznat tamošnjoj javnosti usput koristeći to i za kritiku rasizma u 1960-ima, ali i danas. Treće, naveo je kako se ne sjeća svih gradova pa tako u njegovoj memoriji nije ostao ni Karlovac. Iako je u karlovačkom kolektivnom sjećanju taj događaj jedan od najznačajnijih u karlovačkoj sportskoj povijesti, ali i jedinstvena utakmica te turneje, za Oscara Robertsona utakmica u Karlovcu bila je samo jedna u nizu utakmica, nedovoljno značajna za poseban trag u njegovom sjećanju. I konačno, pokazatelj je koliko je sjećanje varljivo. Oscar Robertson prisjećao se utakmice u Zagrebu navodeći da je igrana na nogometnom igralištu pred 16 000 gledatelja dok Švegar navodi teniske terene i upola manji broj gledatelja. Nekoliko je razloga zbog kojih možemo reći da su Švegarovi podaci točniji. Prije svega, imao je puno lakšu mogućnost provjere podataka u hrvatskim izvorima (zapisi u novinama, fotografije). Osim toga, veličina košarkaškog terena puno je sličnija teniskom terenu i sama organizacije te utakmice na nogometnom terenu bila bi višestruko komplicirana. Ako zaključimo da je utakmica odigrana na teniskom terenu na Šalati, jasno je da taj prostor ne može primiti broj ljudi koji je naveden u Robertsonovom članku.

ZAKLJUČAK

Diplomatski odnosi između SAD-a i država domaćina turneje američkih košarkaša bili su na korektnoj razini, iako se radilo o državama koje nisu pripadale njihovom ideološki bliskom savezu. Prije svih, dobri odnosi održavani su s Jugoslavijom koja je ugostila američke košarkaše u četiri različita grada. Stoga nije bilo političkih prepreka da se sama turneja održi.

Jugoslavenska košarka od svojih početaka pa do 1960-ih bilježila je konstantno dizanje razine kvalitete te u navedenim godinama počinju osvajati prve medalje na velikim natjecanjima. Usporedno s time, počinje razvoj karlovačke košarke te sam grad postaje naj snažnije košarkaško središte Hrvatske. Uz to, nekoliko karlovačkih košarkaških djelatnika dobiva važne funkcije u Košarkaškom savezu Hrvatske, ali i Jugoslavije. Zbog toga je Karlovac izabran da bude jedan od četiriju domaćina NBA košarkaša – zajedno s republičkim glavnim gradovima Beogradom, Ljubljanom i Zagrebom.

O samom događaju izvještavao je lokalni „Karlovački tjednik“. Iako ne posvećuje previše prostora tom događaju, u kratkim crtama najavljen je velik događaj za grad – dolazak najboljih košarkaša na svijetu. Izvještaj nakon utakmice bio je nabijen euforijom te je uz opis utakmice i atmosfere, udvostručio realni broj gledatelja, što navodi jedan od svjedoka utakmice novinar Danko Plevnik.

²¹ Zdravko Švegar, Šanac - košarkaški vulkan (Karlovac: Tiskara Pečarić & Radočaj, 2004), 80.

Uzimajući u obzir to, uz prisjećanja Danka Plevnika i Oscara Robertsona, izdvaja se nekoliko zaključaka važnih za korištenje novinskih članaka i usmene predaje u historiografiju koji se vide na primjeru karlovačke NBA utakmice. Prvo, novinski članci predstavljaju važan izvor za događaje poput ovog, ali podaci i teze iznesene u člancima predstavljaju autorovo viđenje događaja te se stoga moraju uzimati uz određenu rezervu. Drugo, u svom sjećanju nemoguće je iznijeti cjelovitu sliku događaja već ono što se zadržalo iz nekog razloga. Konkretno, u sjećanju karlovačkih svjedoka događaja, utakmica u Karlovcu bila je jedinstvena, specifičnija od svih drugih. S druge strane, Oscar Robertson uopće ne navodi tu utakmicu, navodeći kako se od svih utakmica najbolje sjeća one u Zagrebu. Unatoč tome, u njegovom sjećanju ostala je brojka od 16 000 gledatelja na nogometnom stadionu. Podaci govore da njegovo sjećanje u tom pogledu nije najtočnije s obzirom na to da je bilo upola manje gledatelja na teniskom terenu. Ipak, mnogi drugi podaci dočaravaju atmosferu u američkoj momčadi na navedenoj turneji pa takve pojedinosti ne umanjuju značaj njegovog sjećanja za historiografsko istraživanje.

Sjećanje na kraju ne predstavlja nužno ono što se tamo zaista događalo nego njihov doživljaj događaja nekoliko desetljeća kasnije. Ako bismo koristili samo sjećanje, ne bi se mogli pouzdati ni u najosnovnije podatke. S druge strane, koristeći samo literaturu i novine, ne možemo shvatiti koliko je taj događaj značajan u karlovačkom kulturnom sjećanju. Sve to pokazuje da bi historiografska slika turneje američkih košarkaša bila nepotpuna bez sjećanja njezinih svjedoka te nepouzdana slušajući samo sjećanje.

ABSTRACT

American basketball players went in 1964 on an *All-star* tour of Poland, Yugoslavia, Romania and Egypt. Karlovac was the only city to host a match in Yugoslavia which was not the largest city in a republic. The diplomatic relations between the United States and these states showed that there are no political obstacles for organizing the tour. The match in Karlovac was played in early June of 1964, and journalist Danko Plevnik recalls the event he witnessed as a boy. On the other hand, the entire tour was also recalled by the American basketball player Oscar Robertson. Their memories indicate that we can not fully rely on the information from someone's memory, but how, without remembrance, we only get a dry image created by literature and newspapers. Remembrance is often a later construct of what happened, as the real image is partially lost over time.

Key words: recall, basketball, NBA, Karlovac

LITERATURA:

Calvocoressi, Peter. *Svjetska politika nakon 1945*. Preveli Nedeljka Paravić i Janko Paravić. Zagreb: Globus Adamić, 2003.

Goldstein, Ivo. *Hrvatska 1918-2008*. Zagreb, Novi Liber, 2008.

Goldstein, Ivo, ur. hrv.izdanja. *Povijest 18*. Prevele Ana Badurina i Marina Buza Vidas. Zagreb: EPH, 2008.

Holzer, Jerzy. *Komunizam u Europi – povijest pokreta i sustava vlasti*. Prevela Magdalena Najbar-Agičić. Zagreb: Srednja Europa, 2002.

Kosijer, Jovan, Danko Plevnik. *Jedina all star streetball utakmica u povijesti NBA*. Karlovac: Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, 2005.

n.n. „Profi u Karlovcu.“ *Karlovački tjednik*, 28. svibanja 1964.

n.n. „To je bio spektakl! Old stars – Reprezentacija Hrvatske 110:65.“ *Karlovački tjednik*, 4. lipanj 1964.

Paczkowski, Andrzej. *Polja stoljeća povijesti Poljske: 1939.-1989. godine*. Preveli Magdalena Najbar-Agičić i Damir Agičić. Zagreb: Profil: Srednja Europa, 2001.

Razgovor s Dankom Plevnikom, 7.1.2018.

Švegar, Zdravko. *Karlovac grad sporta 1800-1985*. Zagreb: Savez za fizičku kulturu Karlovac, 1987.

Švegar, Zdravko. *Šanac - košarkaški vulkan*. Karlovac: Tiskara Pečarić & Radočaj, 2004.

Zgurić, Borna- Kasapović, Mirjana, ur. *Bliski istok*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2016.

MREŽNE STRANICE:

„ALL TIME MEDALISTS“ <http://www.fiba.basketball/eurobasket/2017/alltimemedalists> (pristup 13.2.2018.)

Hajdarović, Miljenko, 2007 „Košarka – povijesni razvoj.“ <http://povijest.net/kosarka/> (pristup 3.1.2018.)

Robertson, Oscar, 2016. „The dream team you `ve never heard.“ <https://theundefeated.com/features/the-dream-team-youve-never-heard-of/> (pristup 8.1.2018.)

„World Cup History“ <http://www.fiba.basketball/basketballworldcup/2019/world-cup-history> (pristup 13.2.2018.)

Pro tempore

Časopis studenata povijesti, br. XIII

Zagreb, 2018.

Pro tempore

Časopis studenata povijesti

Godina XIII, broj 13, 2018.

Glavni i odgovorni urednik

Ivan Grkeš

Zamjenica glavnog urednika

Lucija Bakšić

Uredništvo

Mihaela Marić

Lucija Bakšić

Mario Katić

Igor Krnjeta

Urednici pripravnici

Andrija Banović

Matej Lisičić

Matea Altić

Marta Janković

Alen Obrazović

Saša Vuković

Lektura i korektura

Alina Jušić

Ema Maglić

Ema Botica

Tanja Jelinić

Karla Papeš

Mateja Papić

Borna Treska

Recenzenti

dr. sc. Zrinka Blažević

dr. sc. Estela Banov

dr. sc. Zrinka Nikolić Jakus

dr. sc. Nikica Gilić

dr. sc. Tomislav Galović

dr. sc. Hrvoje Gračanin

dr. sc. Emil Heršak

dr. sc. Branimir Janković

mr.sc. Vedran Obućina

dr. sc. Sanja Potkonjak

dr. sc. Martin Previšić

dr. sc. Marko Šarić

mr. sc. Filip Šimetin Šegvić

mr. sc. Nikola Tomašegović

Dizajn i priprema za tisak

Rene Jelenić

Prijevod s engleskog jezika

Alen Obrazović

Ema Bonifačić

Paula Fajt

Izdavač

Klub studenata povijesti –

ISHA ZAGREB

ISSN: 1334-8302

Adresa uredništva:

Klub studenata povijesti -

ISHA Zagreb (za: Redakcija *Pro tempore*)

Filozofski fakultet

Sveučilišta u Zagrebu

Ivana Lučića 3

10000 Zagreb

Email:

pt.urednistvo@gmail.com

Časopis je besplatan.

Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/pro-tempore>

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim radovima izražavaju isključivo stavove autora i ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja uredništva i izdavača. Izdanje časopisa ostvareno je uz novčanu potporu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Kluba studenata povijest – ISHA Zagreb i Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta.